

Briselē, 2025. gada 28. aprīlī
(OR. en)

7679/25

CULT 25
AUDIO 23
SOC 235
SUSTDEV 20
SAN 169
EDUC 120
EMPL 151
RELEX 481
DIGIT 67

PIEZĪME

Sūtītājs: prezidentvalsts

Saņēmējs: Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome

Temats: Jauna pieeja kultūrai Eiropas Savienībā: Kultūras kompass un
programmas “Radošā Eiropa” nākotne
– *politikas debates*

Gatavojoties politikas debatēm Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomē 2025. gada
13. maijā, pielikumā ir pievienota prezidentvalsts orientējoša piezīme par minēto tematu.

**Jauna pieeja kultūrai Eiropas Savienībā:
Kultūras kompass un programmas “Radošā Eiropa” nākotne**

Politikas debates

A. IEVADS

Pašreizējā nestabilā un satraucošā ģeopolitiskā situācija Eiropas Savienībai liek būt spēcīgai un vienotai. Kultūra un kultūras mantojums ir radošuma un mūsu bagātās vēstures izpausme – uz tiem balstās kopienas dzīve, kultūras daudzveidība un Eiropas vērtības. Tajā pašā laikā Eiropas kultūras un radošās nozares saskaras ar nepieredzētiem izaicinājumiem. Krievijas agresija pret Ukrainu un tās barbariskās izpausmes skaidri parāda, ka ir apdraudēts arī kultūras mantojums. Konflikta situācijās, kad Eiropas kopīgā kultūra un mantojums kļūst par kara upuriem, ir ļoti svarīgi attīstīt sociālo un institucionālo noturību, kā arī stratēģijas, kas kultūru, mantojumu un ilgtspējīgu attīstību izvirza atveseļošanas politikas centrā.

Tāpēc šajā Eiropai svarīgajā laikā ir jāpārskata mūsu atbalsts kultūrai un kultūras un radošajām nozarēm. Mēs gaidām, kad tiks publiskota daudzgadu finanšu shēma 2028.–2034. gadam – tā noteiks turpmākā ES finansiālā atbalsta kultūrai tvērumu un nosacījumus. Vienlaikus, atbildot uz Padomes aicinājumu, Eiropas Komisija strādā pie Kultūras kompasa, kas ir visaptverošs stratēģisks satvars kultūras daudzo dimensiju virzīšanai un izmantošanai, kam būtu jākalpo par ievirzi aktuālos jautājumos, ar kuriem saskaras Eiropas kultūras un radošās nozares.

B. PROGRAMMAS “RADOŠĀ EIROPA” NĀKOTNE

Šajā kontekstā programma “Radošā Eiropa”, kas ir vissvarīgākais ES finansētais instruments Eiropas kultūras un radošo nozaru atbalstam, ir īpaši svarīga visām dalībvalstīm. Programmas “Radošā Eiropa” ietvaros īstenotās iniciatīvas ir ļāvušas sniegt būtisku atbalstu pārrobežu sadarbībai, veicināt kultūras un valodu daudzveidību, apvienot speciālās zināšanas un attīstīt Eiropas struktūru potenciālu un darbības jomu kultūras un radošajās nozarēs. Tās arī veicināja profesionalizācijas un kultūras un radošo nozaru konkurētspējas nostiprināšanu, kā arī izaugsmi pasaules tirgū.

Programmas “Radošā Eiropa” plānošana un īstenošana joprojām ir Eiropas Komisijas ziņā. 2025. gada janvārī 27 ES valstu kultūras ministri parakstīja Komisijas priekšsēdētājas vietniecei *Henna Virkkunen* un komisāriem *Glenn Micallef* un *Piotr Serafin* adresētu vēstuli, kurā viņi uzsvēra kultūras nozīmi Eiropas attīstībā un daudzveidībā un norādīja, ka būtu jāturpina kopīgie centieni programmas saglabāšanai. ES valstu kultūras ministri atzīmēja, ka programma “Radošā Eiropa” ir vienīgā ES programma, kas īpaši izstrādāta, lai atbalstītu sadarbību starp kultūras un radošajām organizācijām, māksliniekiem un kultūras jomas darbiniekiem. Viņi uzsvēra – kultūrai ir būtiska nozīme vērtību kopienas aizsardzībā, mūsu kopīgās Eiropas identitātes bagātināšanā un sociālās kohēzijas palielināšanā, vienlaikus atbalstot inovāciju un konkurētspēju. Turklāt kultūra veicina piederības sajūtu un pilsonisko līdzdalību, kas ir būtiski ES demokrātisko vērtību aizstāvībai. Viņi norādīja, ka nekad agrāk nav bijis tik svarīgi ES līmenī panākt sadarbību kultūras un radošajās nozarēs, jo īpaši, ņemot vērā notiekošo digitālo pārveidi un to, ka pasaule pastāvīgi pārmainās.

Vēstules noslēguma formulējums liecina par vēlmi turpināt programmu “Radošā Eiropa”:

“(…) lai nodrošinātu, ka nozare var turpināt pielāgoties un uzplaukt strauji mainīgajā globālajā ainavā, mēs, apakšā parakstījušies kultūras ministri, stingri aicinām Eiropas Komisiju arī turpmāk kultūras daudzveidību un mākslinieciskās izpausmes brīvību noteikt par prioritāti. Mēs atkārtoti apstiprinām, ka kultūras un radošajām nozarēm, tostarp audiovizuālajai nozarei, ir vajadzīgi efektīvi un nozarei pielāgoti ES stimuli. Šiem stimuliem ir jābūt gan labi pamanāmiem, gan stratēģiski izstrādātiem, lai ar tiem atbalstītu sadarbību kultūras jomā un satura radīšanu. Tām būtu jānodrošina, ka ES stratēģijas un finansēšanas prioritātes ir elastīgas un spējīgas reaģēt uz strauji mainīgajām nozares vajadzībām, kā arī digitālajiem izaicinājumiem un tehnoloģiskajām inovācijām. Neapsteidzot sarunas par ES budžetu, mēs vēlētos uzsvērt, ka tikai ar šādiem mērķorientētiem pasākumiem mēs varam aizsargāt nozares ilgtermiņa noturību, konkurētspēju un Eiropas kultūras un radošās ekosistēmas dzīvotspēju. Mēs ceram, ka varēsim turpināt mūsu kopīgos centienus un vēl vairāk stiprināt Eiropas lomu kultūras daudzveidības, radošuma un inovācijas veicināšanā.”

ES kultūras ministru skaidra un stingra nostāja ir svarīgs elements, kas jāņem vērā notiekošajā sagatavošanas procesā nolūkā panākt programmas “Radošā Eiropa” stiprināšanu nākotnē.

C. JAUNS KULTŪRAS KOMPASS

“Kultūras kompass” ir viena no pamatiniciatīvām komisāra *Glenn Micallef* pilnvarojuma vēstulē. Kompasam būtu jāpalīdz integrēt kultūru ES visaptverošajos politikas mērķos, atkārtoti apstiprinot ES vērtības un pamatprincipus, ar galīgo mērķi nodrošināt, ka kultūra kļūst pieejamāka visiem. Tajā būtu jāpievēršas vajadzībai pēc stratēģiskākas un saskaņotākas pieejas ES atbalstam kultūrai – tādām, kas atbilst sarežģītajam politiskajam un ģeopolitiskajam kontekstam.

Komisija ir sākusi gatavošanos šai stratēģiskajai iniciatīvai, ietverot neformālajā ministru sanāksmē Varšavā 8. aprīlī notikušo pirmo produktīvo viedokļu apmaiņu ar ES dalībvalstīm, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta ES kultūras politikas veidošanas pamatprincipiem, ko paredzēts nostiprināt nākamajā Kultūras kompāsā, un kurā tika apstiprināti galvenie virzieni. Dalībvalstis ir apliecinājušas – kultūrai piemīt īpaša iekšējā vērtība, un ir jāgarantē mākslinieciskās izpausmes brīvība, jāaizsargā kultūras daudzveidība un kultūras mantojums un jāveido nozares noturība, izmantojot digitālo tehnoloģiju ieguldījumu sagatavotībā un kultūras pieejamībā. Saistībā ar klimata pārmaiņām kultūras politikas veidotājiem būtu jāņem vērā arī ilgtspējīga attīstība, jānodrošina ieguldījumi inovācijā un tehnoloģiskajā pārveidē, vienlaikus neaizmirstot par MI ietekmi uz nozari. Daudzi runātāji norādīja uz māksliniekiem un autoriem kā galveno kapitālu un iestājās par tiesību aktiem, kas atvieglo viņu darba nosacījumus un taisnīgu atalgojumu un uzlabo sociālo aizsardzību. Dalībnieki vienprātīgi uzsvēra kultūras nozīmi demokrātijas, labbūtības un sabiedrības veselības veidošanā, kā rezultātā tiktu veicināta kultūras integrēšana ES politikā un kultūras diplomātijā.

Pēc konstruktīvām diskusijām neformālajā ministru sanāksmē Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomes 13. maija sanāksmē ministriem tiks dota iespēja padziļināt viedokļu apmaiņu par galvenajiem kultūras politikas tematiem, kas iekļauti Kultūras kompāsā, lai pievērstos galvenajiem izaicinājumiem, ar ko saskaras kultūra un kultūras un radošās nozares un industrijas.

Visaptverošais apspriešanās process par Kultūras kompasu ietver arī rakstisku apspriešanos (tiešsaistes aptauju) un darba semināru, ko 2025. gada 17. jūnijā Briselē kopīgi rīkos Eiropas Komisija un prezidentvalsts. Šie apspriešanās pasākumi ir paredzēti, lai veicinātu dalībvalstu iesaistīšanos turpmākajā stratēģiskajā kultūrai paredzētā ES politikas atbalsta izstrādē.

D. JAUTĀJUMI POLITIKAS DEBATĒM

Ņemot to vērā, ministri tiek aicināti paust savu viedokli par šādiem jautājumiem:

1. Ņemot vērā pašreizējos izaicinājumus, ar kuriem saskaras kultūras un radošās nozares, lūdzam norādīt, vai programma “Radošā Eiropa” būtu jāpielāgo, lai labāk pievērstos šiem izaicinājumiem, un, ja jāpielāgo, tad kā?
2. Ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko kontekstu, kā Kultūras kompass var izjaukt *status quo* un nodrošināt, ka līdztekus jaunajām politiskajām prioritātēm, kas rodas ES un dalībvalstu līmenī, tiek atzīta kultūras stratēģiskā nozīme?

Lūgums nepārsniegt trīs minūšu uzstāšanos laiku.

Prezidentvalsts vēlētos, lai ministri pēc Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomes sanāksmes savus paziņojumus iesniegtu rakstiskā veidā. Jūsu ieteikumi tiks nosūtīti Eiropas Komisijai kā ieguldījums turpmākās programmas “Radošā Eiropa” un “Kultūras kompasa” tālākajā sagatavošanā.
